

Monika Stanisławska

**AMERICAN DREAM NADAL NIEOSIĄGALNE DLA
MNIEJSZOŚCI LATYNOAMERYKAŃSKIEJ**

American Dream (dosł. „amerykańskie marzenie”) jest pojęciem, które od dziesięcioleci funkcjonuje w społeczeństwie Stanów Zjednoczonych. Zasadniczo oznacza ono realizację własnych aspiracji i osiągnięcie ciężką pracą satysfakcjonującego poziomu życia¹ oraz sukces, który większość Amerykanów postrzega przez pryzmat dóbr materialnych – wysokich zarobków i posiadania dużego domu. Niemniej jednak niektórzy pojmują niniejsze zjawisko w bardziej abstrakcyjnych kategoriach, takich jak wolności obywatelskie, równość i bezpieczeństwo własne i swoich bliskich². Niezliczone pokolenia imigrantów nawiązywały do koncepcji *American Dream*, przybывая do Stanów Zjednoczonych w poszukiwaniu lepszej jakości życia i stopniowo się asymilując w nowej ojczyźnie. Podobne procesy można zaobserwować obecnie wśród imigracji latynoamerykańskiej. Jednak, jak wskazuje wielu badaczy, brak asymilacji tej grupy z głównym nurtem społeczeństwa uniemożliwi jej realizację *American Dream*³. Ocena ta skłania do pytań o to, czym według Latynoamerykanów jest ich *Sueño americano*⁴ oraz o rolę asymilacji w realizacji życiowych celów.

Zanim zostanie podjęta próba odpowiedzi, warto przybliżyć opinie na temat *American Dream* w społeczeństwie USA. W tym celu zostaną zaprezentowane poniżej przede wszystkim dane uzyskane na podstawie dwóch ogólnokrajowych, niezależnie wykonanych badań w latach 2004⁵ i 2007⁶. Zostaną one uzupełnione o wyniki wywiadów zogniskowanych przeprowadzonych w ramach *Latino National Survey 2006*⁷, poruszających kwestie asymilacji w aspekcie realizacji celów życiowych.

Pierwsze z badań zostało podjęte w ramach Kampanii *American Dream (American Dream Campaign)*, w której uczestniczyła m.in. National League of Cities (NLC), organizacja występująca w sprawach dotyczących interesu publicznego, zrzeszająca ponad 1900 miast USA. Zleciła ona agencji KRC Research przeprowadzenie ogólnokrajowego badania opinii społecznej na

temat *American Dream*. Pytania zadawane respondentom dotyczyły jego definicji, możliwości osiągnięcia celów życiowych przez obecne i przyszłe pokolenia, a także przeszkód w ich realizacji. Badanie, w formie ankiety telefonicznej, przeprowadzono w dniach 10-16 sierpnia 2004 r. na próbie 1002 osób. Obejmowała ona 700 respondentów powyżej 18. roku życia z ogólnej populacji oraz dwie próby dodatkowe, które stanowiło 150 dorosłych Latynoamerykanów i tyleż samo dorosłych Afroamerykanów. Taka wielkość próby umożliwiła dokonanie porównania poszczególnych grup według płci, wieku, poziomu wykształcenia, różnic geograficznych itp. Dane ważone, w celu osiągnięcia reprezentatywności uzyskanych wyników, uwzględniały wiek, rasę lub pochodzenie etniczne i preferencje polityczne. Margines błędów dla całej próby podstawowej (700 wywiadów) wynosił średnio $\pm 3,7$ punktu procentowego przy 95-procentowym poziomie pewności⁸.

Natomiast w 2007 r., agencja badawcza Lake Research Partners (LRP), przeprowadziła wywiad telefoniczny z przedstawicielami klasy pracującej, tj. nie sprawującymi funkcji kierowniczych. Profil demograficzny respondentów naturalnie w mniejszym stopniu odzwierciedlał stan ogólnej, dorosłej populacji. Paradoksalnie jednak młodszy, słabiej wykształceni, niezamożni, w głównej mierze pracownicy sektorów przemysłowego i usługowego byli bliżsi charakterystyce ogólnej grupy Latynoamerykanów w Stanach Zjednoczonych. Badanie zostało przeprowadzone na losowej próbie 800 niewykwalifikowanych pracowników i dotyczyło definicji *American Dream*, możliwości osiągnięcia celów życiowych przez obecne i przyszłe pokolenia, a także przeszkód w ich realizacji. Margines błędów dla próby podstawowej wynosił $\pm 3,7$ punktu procentowego i był wyższy w przypadku prób cząstkowych⁹.

Ze względu na zróżnicowane profile respondentów badań z 2004 i 2007 r. uzyskano kontrastujące ze sobą wyniki. Dla uczestników pierwszego sondażu *American Dream* oznaczało

przede wszystkim „stabilność finansową” (24%), „dobrą pracę” (14%), „posiadanie rodziny” (13%) i „życie na dobrym poziomie” (12%). Z listy czynników określających pojęcie Amerykańskiego Marzenia najczęściej wybieraną opcją (33%) była „wolność”. Taką odpowiedź zaznaczyło 36% białych Amerykanów, 20% Afroamerykanów i 25% Latynoamerykanów. Wybór ten zależny był od poziomu wykształcenia respondentów – 39% absolwentów studiów wyższych twierdziło, że to właśnie „wolność” jest symbolem *American Dream*. Podobnego zdania było 31% osób z niższym wykształceniem. O rozbieżnościach w odpowiedziach między obydwoimi grupami decydowała także klasa społeczna. Zasadniczo osoby z wyższym wykształceniem i o lepszych dochodach częściej uznawały wolności jednostki za kluczowy element *American Dream*. Pozostałe najczęściej wybierane odpowiedzi to „stabilność finansowa” (26%), „zapewnienie dzieciom możliwości wysokiej jakości wykształcenia” (17%), „posiadanie rodziny” (17%) i „zdrowie” (16%). Natomiast „dobrą pracę” zaznaczyło jedynie 9%, „posiadanie własnego domu” 8% i „życie w dobrej dzielnicy” 6%. Jedna czwarta respondentów uznała, że każda z podanych opcji definiuje *American Dream*¹⁰.

Warto dodać, że bezpieczeństwo finansowe było najczęściej wybieraną odpowiedzią (24%) wśród białych Amerykanów (28%), osób żyjących w związkach małżeńskich (27%), grup zarabiających powyżej 40 tys. dolarów rocznie (27%), mieszkańców północno-wschodnich (29%) i zachodnich (34%) rejonów kraju. Większość przedstawicieli tych grup wyrażało również przekonanie o istnieniu możliwości osiągnięcia celów życiowych. Niemniej jednak 33% osób definiujących *American Dream* jako bezpieczeństwo finansowe uznało, że nie realizuje swoich aspiracji, a 45% dorosłych tej grupy wyrażało niepewność w kwestii ich urzeczywistnienia w przyszłości. Bezpieczeństwo finansowe było również najważniejszym wyznacznikiem *American Dream* dla 31% Afroamerykanów i takiego samego odsetka Latynoamerykanów¹¹.

W prezentowanym badaniu respondenci wymieniali przeszkody utrudniające zrealizowanie aspiracji. Zaliczyli do nich: „niskiej jakości kształcenie w szkołach publicznych” (27%), „niestabilność finansową” (22%), „brak perspektyw na dobrze płatną pracę” (19%), „ograniczony dostęp

do opieki zdrowotnej i ubezpieczenia” (17%), „dyskryminację rasową lub etniczną” (14%). Warto odnotować, że 27% białych Amerykanów i 29% Latynoamerykanów wymieniało niską jakość kształcenia, podczas gdy Afroamerykanie (28%) wskazywali na dyskryminację rasową jako główną barierę uniemożliwiającą osiągnięcie życiowych celów. Na niski poziom wykształcenia wskazywali głównie absolwenci szkół wyższych (33%) i osoby o najwyższych dochodach, przekraczających 75 tys. dolarów rocznie (39%). Ponadto 31% respondentów stwierdziło, że miejsce zamieszkania (społeczność lub miasto) stanowi dla nich przeszkodę w realizacji *American Dream*¹².

Jednocześnie 67% pytanym zgodziło się ze stwierdzeniem, że dla przeciętnych obywateli osiągnięcie celów życiowych jest coraz trudniejsze. Wyniki badania pokazały jednak, że pomimo świadomości przeszkód, Amerykanie nadal prezentowali optymistyczną postawę. Dwie trzecie badanych uznało, że aktualnie realizują swoje *American Dream*, a kolejne 19% twierdziło, że w przyszłości będą w stanie je urzeczywistnić. Respondenci twierdzili, że jest ono osiągalne dla większości lub wszystkich Amerykanów (odpowiednio, 62 i 35%). Największy poziom optymizmu w tej kwestii wykazywali biali Amerykanie (64%). Latynoamerykanie podzielali ten pogląd w 59%, a Afroamerykanie jedynie w 47%¹³.

Tabela 1. Możliwość realizacji *American Dream* zdaniem przedstawicieli głównych ras/grup etnicznych (w %)

Rasa/ pochodzenie etniczne	<i>American Dream</i>	
	Osiągalne dla większości Amerykanów	Osiągalne dla nielicznych Amerykanów
Latynoamerykanie	59	38
Afroamerykanie	47	50
Biali Amerykanie	64	33

Źródło: oprac. własne na podstawie *The American Dream in 2004: the Survey in American People*, s. 21.

Podobnie Amerykanie, którzy w okresie badania nie realizowali swoich celów życiowych patrzyli z optymizmem w przyszłość (52%). Był on zauważalny w szczególności w grupie wiekowej 18-29 lat, w której 81% respondentów było przekonanych o tym, że będzie w stanie osiągnąć

swoje cele. Przekonanie o tym, że *American Dream* jest osiągalne, wyrazili najczęściej respondenci żyjący według tradycyjnego wzorca rodziny (71%), osoby dorosłe z wyższym wykształceniem (69%), zarabiające powyżej 40 tys. dolarów rocznie (69%), dorośli poniżej 45. roku życia (68%), mieszkańców północno-wschodnich rejonów kraju (66%), biali Amerykanie (64%) i posiadacze własnych domów (64%). Z kolei grupy wyrażające pogląd, że jedynie nieliczni są w stanie odnieść życiowy sukces to Afroamerykanie (51%), osoby zarabiające poniżej 40 tys. dolarów rocznie, które nie ukończyły studiów wyższych (41%)¹⁴.

W drugim sondażu, przeprowadzonym przez ośrodek badania opinii publicznej *Lake Research Partners*, 37% respondentów określiło *American Dream* jako „wykonywanie dobrej pracy zapewniającej stabilność finansową”, a 29% „mieszkanie w dobrej dzielnicy”. Ponadto 15% wskazało na „wolności osobiste”, a 14% na „własną rodzinę”. Spośród biorących udział w badaniu 80% za bardzo ważne uznało „pracę umożliwiającą utrzymanie rodziny”, 75% „wysokiej jakości

opiekę społeczną”, a 74% „zapewnienie dzieciom środków umożliwiających odniesienie sukcesu”. Poza aspektami ekonomicznymi 71% badanych jako bardzo ważne określiło „bycie traktowanym z szacunkiem”. Dla 49% respondentów przeszkodą w realizacji *American Dream* były „niedostateczne zarobki”, dla 10% nieodpowiednia polityka władz, a dla 8% „niska jakość kształcenia”. Aż trzy czwarte badanych twierdziło, że realizacja *American Dream* jest coraz trudniejsza¹⁵. Pomimo dostrzeganych przeszkód 65% Amerykanów, w tym przedstawiciele mniejszości, wyrażało wiarę w lepszą przyszłość dla swoich dzieci i większe szanse osiągnięcia przez nie życiowych celów. Największą pewność w tej kwestii wyrażają młodzi, wykształceni i zamożni poniżej 45. roku życia, w szczególności w wieku poniżej 30 lat (wykazują odpowiednio 71% i 78%). Większość z nich (63%)¹⁶ twierdziło, że realizuje lub zrealizuje swoje aspiracje. Natomiast wśród drugiej grupy, o niższym statusie społecznym, jedynie nieznaczny odsetek osób uważał się za spełnionych życiowo. Poniższa tabela zawiera porównanie wyników obydwu opisanych badań:

Tabela 2. Porównanie reprezentatywności respondentów i odpowiedzi w badaniach opinii na temat *American Dream* z lat 2004 (National League of Cities) i 2007 (Lake Research Partners)

Porównanie	Respondenci badania z 2004 r. (NLC)	Respondenci badania z 2007 r. (LRP)
Reprezentatywność respondentów	Populacja ogólna, w tym pracownicy wyższego szczebla	Wyłącznie pracownicy niższego szczebla, klasa pracująca
Najczęściej podawana definicja <i>American Dream</i>	Wolność	Bezpieczeństwo finansowe
Najczęściej podawana przeszkoda w realizacji <i>American Dream</i>	Niska jakość kształcenia	Niedostateczne dochody/ problemy związane z zatrudnieniem
Odsetek osób uważających się za spełnione życiowo	66%	18%

Źródło: oprac. własne na podstawie L. Fraga, *op. cit.*, s. 32.

Mając na względzie powyższe dane, powstaje pytanie o to, jak na tle aspiracji dorosłej populacji USA kształtuje się wizja *American Dream* prezentowana przez mniejszość latynoamerykańską.

Dokładna analiza zjawisk występujących w tej grupie wymaga również uwzględnienia procesów zachodzących w jej obrębie w okresie ostatnich kilkunastu lat. Trzeba bowiem zauważyć, że w 1990 r. mniejszość latynoamerykańską

w Stanach Zjednoczonych stanowiło 22,4 mln¹⁷, a w 2010 r. 50,48 mln osób¹⁸. Tak szybki i stały wzrost liczebności tej grupy niesie ze sobą znaczące zmiany społeczne i polityczne. Różnorodność pod względem geograficznym, etnicznym i pokoleniowym wpływają na doświadczenia w sferze społecznej, politycznej i ekonomicznej Latynoamerykanów żyjących w USA. Badania prowadzone wśród przedstawicieli mniejszości latynoamerykańskiej wskazują, że grupa ta prezentuje wyso-

ki poziom złożoności, w szczególności w kwestii zróżnicowania w ramach pokoleń, narodowości, statusu prawnego, odmiennego postrzegania własnej tożsamości i miejsca w społeczeństwie USA. W znaczny sposób utrudniają one uchwycenie cech populacji i jej sposobu życia w tym kraju i skłaniają do wyciągania pochopnych wniosków¹⁹. W celu uniknięcia uogólnień i poszerzenia informacji dotyczących omawianej problematyki, poniżej zaprezentowano pięć głównych zagadnień nakreślających wspomniane zmiany.

Po pierwsze, jak wspomniano powyżej, nastąpił ponaddwukrotny wzrost populacji latynoamerykańskiej, która przekroczyła swoją liczebnością mniejszość afroamerykańską. Badanie *Overview of Race and Hispanic Origin 2010* szacuje udział populacji latynoamerykańskiej w USA na 16,3%, a na 12,6% grupy afroamerykańskiej²⁰. Ocenia się, że udział tej ostatniej będzie utrzymywać się na stałym poziomie, podczas gdy Latynoamerykanie około 2050 r. będą stanowić prawie 25% (przy 52% populacji białej), a w 2100 r. 33% ogółu populacji USA²¹.

Po drugie, mniejszość latynoamerykańska, mimo że nigdy nie była uważana za jednolitą, staje się coraz bardziej heterogeniczną grupą. Spośród przyczyn różnorodności należy wymienić wielość krajów pochodzenia jej przedstawicieli oraz względy historyczne. Do tych ostatnich zaliczane są obecność Amerykanów meksykańskiego pochodzenia na terenie USA co najmniej od czasu zakończenia wojny meksykańsko-amerykańskiej, czyli od 1848 r., a także zwierzchnictwo USA nad Portoryko od 1898 r. stanowiące następstwo wojny hiszpańsko-amerykańskiej. Dodatkowo w latach 60. XX w. nastąpił wzrost liczebności Kubańczyków, którzy przybywali do Stanów Zjednoczonych w wyniku rewolucji kubańskiej. Warto przy tym zaznaczyć, że w 1990 r. Meksykanie stanowili 60,3%, Portorykańczycy 12,2%, a Kubańczycy 4,7% mniejszości latynoamerykańskiej w Stanach Zjednoczonych. Dopiero w 2006 r. liczba osób pochodzenia meksykańskiego uległa zwiększeniu do 64,2%. W tym samym czasie znaczny napływ imigrantów z Ameryki Środkowej i Karaibów przyczynił się do zmniejszenia udziału Portorykańczyków i Kubańczyków, odpowiednio do 9 i 3,4%. Obecnie w całości populacji latynoamerykańskiej Dominikańczycy stanowią 2,8%, Latynoamerykanie z Ameryki Środkowej 7,6%, z Ameryki Południowej 5,5%, a osoby

określające siebie jako *other Hispanic or Latino* („pozostali *Hispanic* lub *Latino*”) – 7,7%²².

Po trzecie, wzrost liczebności grupy latynoamerykańskiej ma miejsce za sprawą zarówno stałej imigracji jak i przyrostu naturalnego. Zmiany w regulacjach krajowych Meksyku oraz uregulowanie statusu imigrantów na mocy Ustawy w sprawie reformy i kontroli imigracji²³ na początku lat 90. otworzyły drogę do naturalizacji bardzo dużej liczbie Latynoamerykanów. Niemniej jednak przyrost naturalny nadal pozostaje główną przyczyną rozwoju populacji, w 44,4% urodzonej w Stanach Zjednoczonych, a której 85,6% przedstawicieli nie ukończyło jeszcze 18. roku życia²⁴.

Po czwarte, Spis Powszechny z 2000 r. wskazał na wyraźną obecność Latynoamerykanów nie tylko na Południowym Zachodzie, Florydzie, Nowym Jorku czy Chicago, ale w zasadzie w całym kraju. W 1990 r. członkowie tej grupy stanowili największą mniejszość w 16 stanach, a ich udział w populacji w 15 stanach przekraczał 5%²⁵. W 2005 r. Latynoamerykanie przewyższyli liczebnie inne mniejszości w sumie w 28 stanach. W siedmiu stanach stanowili 20% ogółu mieszkańców²⁶.

Po piąte, Latynoamerykanie mogą zacząć odgrywać coraz bardziej istotną rolę w krajowej polityce. Chociaż stanowią oni obecnie małą część krajowego elektoratu, reprezentują stany o strategicznym znaczeniu dla Demokratów i Republikanów. Dzięki latynoamerykańskim wyborcom, stanem o najwyższym odsetku wyborców głoszących na Partię Demokratyczną (17%) jest Kalifornia. Stały wzrost liczby Latynoamerykanów na Południowym Zachodzie sprawiły, że stany takie jak Nowada, Arizona i Kolorado były o kluczowym znaczeniu dla kandydatów w wyborach prezydenckich w 2008 r. Ponadto w okresie ostatnich dwudziestu lat liczba osób pochodzenia latynoamerykańskiego wybieranych głównie do stanowych legislatur i na stanowiska administracji szczebla lokalnego wzrosła o 40% – z 4 004 osób w 1990 r. do 5 600 w 2006 r.²⁷

Jak wspomniano powyżej, w celu uzupełnienia wyżej zaprezentowanych informacji, konieczne jest omówienie zagadnienia asymilacji w aspekcie realizacji celów życiowych. Dane na ten temat uzyskano tym razem za pomocą wywiadów zogniskowanych uzyskanych w ramach *Latino National Survey 2006*.

Badanie wykonano na próbie 8 634 mieszkańców USA identyfikujących się jako *Latino/Hispanic*. Miało ono formę wywiadu przeprowadzanego w okresie od 17 listopada 2005 r. do 4 sierpnia 2006 r. Ankieta, na podstawie której prowadzono rozmowę, zawierała 165 różnych pytań dotyczących m.in. postaw i preferencji politycznych oraz doświadczeń i szeregu wskaźników społecznych. W zależności od woli respondentów, wywiady były przeprowadzane w językach angielskim lub hiszpańskim. Zmienne demograficzne obejmowały wiek, płeć, pochodzenie, miejsce urodzenia, poziom wykształcenia, rasę przynależność do grupy etnicznej, stan cywilny, liczbę osób w gospodarstwie domowym, w tym poniżej 18. roku życia, preferencje polityczne i wyznanie²⁸. Badanie objęło około 87,5% ogółu populacji latynoamerykańskiej w USA. Reprezentatywną próbę stanowiły gospodarstwa domowe prowadzone przez Latynoamerykanów w Dystrykcie Kolumbii i 15 stanach (były to m.in. Arizona, Kalifornia, Kolorado, Floryda, Nowy Jork, Nowy Meksyk i Teksas). W poszczególnych stanach przebadano co najmniej 400 respondentów. Margines błędu dla każdego stanu wynosił średnio $\pm 1,05$ punktów procentowego. Ogólnokrajową średnią uzyskano poprzez ważenie wszystkich danych²⁹.

Autorzy *Latino National Survey 2006*, chcąc uniknąć stosowania kwestionariusza opierającego się na niejednokrotnie błędnych założeniach, zdecydowali się zgromadzić materiał badawczy na podstawie zogniskowanego wywiadu grupowego. Przyjęcie takiego podejścia umożliwiło badaczom uzyskanie względnie dużej liczby opinii w krótkim czasie, a uczestnikom – bezpośrednie interakcje i tym samym większą swobodę wypowiedzi. Należy przy tym zauważyć, że w odróżnieniu od indywidualnych rozmów, wywiad grupowy pozwala zasadniczo poznać ogólne opinie respondentów. Z tego powodu, w celu udoskonalenia metody – czyli zgromadzenia dużej liczby szczegółowych informacji – zespół przeprowadzający badanie zastosował wspólny protokół dla wszystkich 15 grup dyskusyjnych liczących po 150 uczestników (urodzonych w USA lub poza nimi, o uregulowanym statusie lub przebywających nielegalnie na terytorium tego państwa), z dziewięciu miast w ośmiu stanach³⁰. Ponadto badacze, poprzez odpowiedni dobór próby i zestaw zagadnień, byli w stanie wyeliminować dwie główne wady zogniskowanego wywiadu grupowego,

tj. trudności odniesienia uzyskanych wyników do rezultatów innych analiz i do ogółu danej populacji. O rozwiązaniu tego problemu świadczy porównanie uzyskanych informacji z danymi otrzymanymi innymi, *stricte* ankietowymi, metodami. Przykładem może być omówiony wyżej sondaż z 2007 r., w ramach którego uzyskano podobne odpowiedzi. Jediną różnicą był fakt, że wyniki *Latino National Survey* wykraczały poza zakres informacji uzyskanych za pomocą sondaży. Kolejnym ograniczeniem zogniskowanego wywiadu grupowego jest brak możliwości dokonania analizy ilościowej ze względu na to, że za pomocą tej metody trudno jest omówić tak dużą liczbę zagadnień jak w przypadku sondaży. Niemniej jednak uczestnicy, dyskutując na bardziej szczegółowe tematy, byli w stanie wyjaśnić i przedstawić podstawy prezentowanych przez siebie poglądów³¹. Nie byłoby to możliwe na podstawie łącznie danych sondażowych, które nie dają tak pełnego obrazu. Z kolei opisany odpowiedni wybór miast i regionów, z których pochodzili respondenci był reprezentatywny dla ogółu dorosłej populacji Latynoamerykanów w USA³². Pozwolił on tym samym odnieść uzyskane dane do całości tej grupy.

Wyniki *Latino National Survey* również pokazują, że w wielu aspektach *American Dream* Latynoamerykanów odzwierciedla wizję reprezentowaną przez klasę pracującą USA. Okazuje się, że również grupa latynoamerykańska do najbardziej kluczowych elementów *American Dream* zaliczyła stałą, dobrze płatną pracę oraz bezpieczeństwo finansowe (31%). Wśród nich osoby przebywające od kilkunastu lat w Stanach Zjednoczonych za ważne uznały również dobrą atmosferę, szacunek w pracy i sprawiedliwe traktowanie. Badana grupa wskazała ponadto dwa aspekty, ściśle związane z dobrze płatną pracą, tj. możliwość przeprowadzenia się do lepszej, bezpiecznej dzielnicy oraz posiadania własnego domu. Za kolejny element *American Dream* respondenci uznali „zagarantowanie dobrej jakości kształcenia dzieciom”, a także „lepszego wykształcenia” wśród mniejszości latynoamerykańskiej (28%)³³.

Do przeszkód uniemożliwiających osiągnięcie sukcesu wielu imigrantów latynoamerykańskich zaliczyło niedostateczną znajomość języka angielskiego, a w mniejszym stopniu brak obywatelstwa USA i nieuregulowany status prawny. Podobnie jak pozostali przedstawiciele spo-

czeństwa Stanów Zjednoczonych uważają oni, że spełnienie *American Dream* jest coraz trudniejsze (36%). Niemniej jednak prezentują optymistyczną postawę. Większość imigrantów, a także drugie pokolenie uczestników badania twierdziło, że jedynie pobyt w USA pozwala im na realizację długofalowych celów życiowych³⁴.

Spośród wymienianych aspektów związanych z *American Dream*, uczestnicy badania wymieniali asymilację. W przeszłości była ona postrzegana jako wielopokoleniowy proces, w którym imigranci porzucali swoją kulturę i kluczowe wartości w celu dostosowania się do nowych zachowań i zwyczajów społeczeństwa przyjmującego³⁵, tj. w omawianym przypadku — anglosaskiej większości. Czy jednak w obliczu obecnie istniejących wielu wymiarów tego zjawiska nadal stanowi ona o awansie i sukcesie? Czy jest ona nie-

odzownym czynnikiem w osiągnięciu życiowych celów? Dodatkowo w świetle współczesnych procesów społecznych należy raczej mówić o asymilacji kulturowej, czyli akulturacji. Polega ona na dwustronnym procesie, w którym zarówno imigranci jak i główny nurt społeczeństwa wzajemnie dopasowują swoje wartości i zachowania³⁶. Gibson twierdzi, że akulturacja jest procesem selektywnym i należy postrzegać ją w kategoriach wartości dodanej. Jej wyznacznikami są wybory mniejszości dotyczące przyjęcia określonych praktyk większości, które mogą posłużyć w osiągnięciu sukcesu. Akulturacja nie oznacza przy tym utraty więzi kulturowych, ponieważ imigranci starają się również zachować swoje najważniejsze cechy kulturowe³⁷. Fakt ten zdają się potwierdzać wyniki badania zaprezentowane w poniższej tabeli:

Tabela 3. Preferencje w zakresie asymilacji kulturowej a zachowaniem własnej kultury wg pokoleń (w %)

Pokolenie	Asymilacja		Zachowanie własnej kultury	
	Dość ważne	Bardzo ważne	Dość ważne	Bardzo ważne
I	27,2	60,4	16,8	78,3
II	33,4	42,1	18,0	75,7
III	36,9	37,7	20,3	74,2
IV	37,5	34,0	26,0	66,0

Źródło: oprac. własne na podstawie *Latino National Survey 2006*, s. 7.

Ponadto jednym z najważniejszych aspektów kulturowej adaptacji uznawanych przez imigrantów jest (płynna) znajomość języka angielskiego umożliwiająca awans poza enklawami etnicznymi. Imigranci cenią również wartość utrzymania języka ojczystego. W szczególności tendencja ta jest widoczna wśród przedstawicieli pierwszego pokolenia imigrantów, dla których znajomość języka angielskiego (84%) przy jednoczesnym utrzymaniu języka hiszpańskiego (85%)

są bardzo ważne. Jak pokazują dane zawarte w Tabeli 3, uczestnicy badania podkreślali konieczność znajomości angielskiego. Wyrażali oni przy tym nadzieję, że ich dzieci będą znały ten język lepiej od nich. Natomiast anglojęzyczna grupa często wyrażała żal z powodu niepodjęcia wysiłku utrzymania bądź przekazania języka hiszpańskiego dzieciom podkreślając wagę dziedzictwa kulturowego.

Tabela 4. Waga nauki języka angielskiego i utrzymania języka hiszpańskiego wg pokoleń (w %)

Pokolenie	Nauka angielskiego		Utrzymanie hiszpańskiego	
	Dość ważne	Bardzo ważne	Dość ważne	Bardzo ważne
I	5,5	94,5	9,9	90,0
II	9,5	90,3	12,5	87,4
III	12,9	86,8	18,9	80,7
IV	13,7	85,7	25,5	73,9

Źródło: oprac. własne na podstawie *Latino National Survey 2006* i L. Fraga, *op. cit.*, s. 42.

Należy przy tym zaznaczyć, że około trzy czwarte Latynoamerykanów urodzonych poza Stanami Zjednoczonymi mówi tylko po hiszpańsku, a pozostali imigranci są do pewnego stopnia dwujęzyczni. W drugim pokoleniu połowa dzieci włada dwoma językami, a druga połowa tylko angielskim. W trzecim pokoleniu trzy czwarte osób posługuje się tylko angielskim, a pozostała część grupy pozostaje dwujęzyczna, lecz jej znajomość hiszpańskiego jest słaba. Można zatem stwierdzić z całą pewnością, że w poszczególnych pokoleniach następuje przejście na język angielski przy jednoczesnym istnieniu zjawiska dwujęzyczności³⁸.

Za kolejny czynnik świadczący o asymilacji uznaje się tożsamość religijną. Wyznanie i praktyki religijne stanowią nierozdzielalną część dziedzictwa kulturowego grupy. Z drugiej strony udział w organizacjach głównego nurtu jest integralnym elementem asymilacji strukturalnej, tj. wejścia przedstawicieli mniejszości do instytucji stanowiących część głównego nurtu³⁹. Zmianę afiliacji religijnej wśród Latynoamerykanów, z kato-

licyzmu, na dominujący w USA protestantyzm można postrzegać w kategoriach miary asymilacji kulturowej. Badanie z 2000 r. dotyczące afiliacji religijnej w tej grupie wykazało stopniowy wzrost odsetka wyznawców protestantyzmu:

Tabela 5. Tożsamość religijna wg pokoleń (w %)

Pokolenie	Katolicy	Protestanci
I	74	15
II	72	20
III	62	29

Źródło: oprac. własne na podstawie L. Fraga, *op. cit.*, s. 20

Innymi wskaźnikami asymilacji są udział w zintegrowanych organizacjach społecznych, obywatelskich i zawodowych, zawieranie znajomości z osobami nie należącymi do własnej grupy etnicznej, służba w armii USA oraz posiadanie własnego domu⁴⁰. Dowodem asymilacji mniejszości latynoamerykańskiej są poniższe wyniki:

Tabela 6. Kryteria asymilacji według pokoleń (w %)

Pokolenie	I	II	III	IV
Wyznanie rzymsko-katolickie	73,6	70,6	65,0	58,0
Działalność w organizacjach	14,1	23,4	29,3	31,7
Zawieranie przyjaźni głównie z Latynoamerykanami	44,6	28,0	22,0	16,7
Służba w armii	15,9	46,3	66,3	68,5
Wykształcenie niższe niż średnie	48,7	23,1	18,4	17,3
Dochody w gospodarstwie poniżej 35 tys. dolarów	53,3	35,6	28,5	34,2
Zawieranie małżeństw mieszanych	13,5	28,9	38,9	49,1

Źródło: oprac. własne na podstawie L. Fraga, *op. cit.*, ss. 20-32.

Największe zmiany w tej sferze obserwuje się pomiędzy pierwszym – urodzonym poza USA – a drugim pokoleniem. Warto zauważyć również, że jedynym czynnikiem, który nie wykazuje znacznej poprawy są różnice w dochodach pomiędzy drugim, trzecim i czwartym pokoleniem. Potwierdzeniem asymilacji jest także pozytywna postawa wobec interakcji z osobami należącymi do innych grup etnicznych czy ras. Wielu respondentów badania ma sąsiadów, znajomych i współpracowników, którzy nie są przedstawicielami mniejszości latynoamerykańskiej. Jednak osoby okre-

ślone jako „bliscy przyjaciele” należą do tej własnie grupy. Fakt ten może świadczyć o selektywności asymilacji, która może w tym przypadku wskazywać, że Latynoamerykanie czują się dobrze wśród innych grup, np. w środowisku pracy, lecz preferują spędzanie czasu z przedstawicielami swojej populacji. Natomiast w przypadku małżeństw mieszanych, największa zmiana również następuje pomiędzy pierwszym a drugim pokoleniem. W kolejnych pokoleniach wzrost liczby małżeństw mieszanych rośnie średnio o 10%. W czwartym pokoleniu współmałżonkowie poło-

wy respondentów badania nie należeli do mniejszości latynoamerykańskiej.

Wspomniane we wstępie szybko następujące zmiany w społeczności latynoamerykańskiej obejmują m.in. rozwój populacji, większą różnorodność krajów pochodzenia w ramach mniejszości, rozproszenie geograficzne, wzrost liczby głosujących oraz wybieranych Latynoamerykanów. Ponadto obecność przedstawicieli tej mniejszości nie tylko na Południowym Zachodzie, lecz również na Środkowym Zachodzie umiejscawia ich w nowych kontekstach społecznych. Z tego powodu doświadczenia z amerykańskim społeczeństwem oraz udział w polityce drugiego i trzeciego pokolenia mogą znacznie odbiegać od sposobu postrzegania poszczególnych aspektów życia w USA przez pierwsze pokolenie. Wśród tej grupy wysoki odsetek osób urodzonych poza granicami USA, imigrantów często o nieuregulowanym statusie prawnym, nie wyraża chęci udziału w życiu społecznym i politycznym⁴¹.

Dodatkowo przemieszanie się odległych pod względem geograficznym grup różnej narodowości – Meksykanów, Kubańczyków i Portorykańczyków oraz pojawienie się nowych społeczności, m.in. Dominikańczyków, Salwadorczyków i Kolumbijczyków stawiają przed mniejszością latynoamerykańską nowe wyzwania. Obejmują one kwestie identyfikacji panetnicznej i zdolności wspólnego działania⁴². Okazuje się bowiem, że w przeciwieństwie do tradycyjnego, linearnego procesu asymilacji, integracja Latynoamerykanów w Stanach Zjednoczonych nie prowadzi do homogenizacji tej grupy⁴³. Niewątpliwie sytuacja ta utrudnia awans obywatelski i polityczny oraz społeczno-ekonomiczny⁴⁴.

W kontekście rozważań dotyczących urzeczywistniania *American Dream*, Latynoamerykanie postrzegają sukces i awans społeczny w sposób podobny do klasy pracującej. Grupa ta koncentruje się głównie na sukcesie materialnym i możliwościach ekonomicznych, nie zaś na wolnościach osobistych i bardziej abstrakcyjnych zagadnieniach wymienianych przez przedstawicieli klasy średniej. Wielu uczestników badania zdaje się okazywać zadowolenie z życia i pracy, chociaż znaczna część tej grupy nadal dąży do realizacji swoich życiowych celów. Imigranci wykazywali przy tym bardziej optymistyczną postawę niż respondenci urodzeni w Stanach Zjednoczonych. Być może wynika to z braku świadomości barier

utrudniających sukces — rozumiany jako awans społeczny umożliwiający wejście do głównego nurtu społeczeństwa. W wypowiedziach Latynoamerykanów zauważa się świadomość konieczności zaadaptowania się do warunków panujących w USA. Zdają sobie oni bowiem sprawę z tego, że jeśli chcą poprawić swój status, piąć się po szczeblach społeczno-ekonomicznej drabiny, muszą nauczyć się języka angielskiego. Ponadto inne aspekty np. wstępowanie w mieszane związki małżeńskie, zawieranie przyjaźni z osobami spoza własnej grupy etnicznej, przynależność do kościoła i służbę w armii wskazują na integrację Latynoamerykanów w społeczeństwie USA. Sposoby, w jakie Latynoamerykanie stają się częścią głównego nurtu społeczeństwa USA odzwierciedlają drogę, którą przebywały poprzednie fale imigrantów. Proces formowania społeczności latynoamerykańskiej to nieprzerwane, podejmowane przez 50 mln jej przedstawicieli, próby samodefiniowania oraz akceptacji przez pozostałych 250 mln obywateli⁴⁵. Z tej perspektywy zachowanie Latynoamerykanów świadczy o kontynuacji, nie zmianie.

Ponadto, ze względu na różnice narodowościowe, poszczególni przedstawiciele mniejszości latynoamerykańskiej mają różne możliwości budowania społeczności transnarodowych. Należy zaznaczyć, że dla imigrantów z Kuby przepisy migracyjne nie są tak restrykcyjne jak dla Meksykanów, jednak doświadczają oni znacznych trudności w utrzymywaniu kontaktów z krewnymi w ojczyźnie. Z kolei Portorykańczycy, będąc obywatelami USA, cieszą się największymi spośród wszystkich przedstawicieli mniejszości latynoamerykańskiej możliwościami kontaktu, wolnością podróżowania i migracji. Jeśli rozważyć te zagadnienia w kontekście kształtowania społeczności i zaangażowania politycznego w USA, największe możliwości posiadają niewątpliwie Portorykańczycy. Z kolei w obliczu braku czy też ograniczeń w migracji, największą motywację do budowania społeczności posiadają Kubańczycy i nielegalni imigranci z Meksyku. Rozwiązania te w różny sposób umożliwiają realizację aspiracji, czyli omawianego *American Dream*⁴⁶.

Niemniej jednak decyzję o asymilacji komplikuje pragnienie utrzymania tradycji kulturowych, takich jak płynna znajomość języka hiszpańskiego. Natomiast stały napływ ubogich emigrantów sprawia, że rozwój i bogacenie się mniej-

szości latynoamerykańskiej są trudniej dostrzegalne⁴⁷. Ponadto wraz z zachodzącymi zmianami, badania wskazują na istnienie kontynuacji społecznej w aspektach niezależnych od demografii. Należą do nich: znaczący odsetek Latynoamerykanów niekończących szkoły średniej, wysoka stopa ubóstwa, czy też niskie zaangażowanie polityczne. Jedną z przyczyn może być istnienie czynników, struktur przenikających poszczególne pokolenia uniemożliwiające rozwój⁴⁸. Z tego powodu obecnie Latynoamerykanie przebywają niejako na pograniczu głównego nurtu, a słaby poziom kształcenia, często nieregulowany status prawny i doświadczenia dyskryminacji mogą stanowić potencjalne przeszkody w realizacji *American Dream* i pełnej integracji się ze społeczeństwem USA⁴⁹.

Przypisy:

- ¹ J. Cullen, *The American Dream: A Short History of an Idea That Shaped a Nation*, Oxford University Press, New York 2003, s. 28.
- ² J. Hochschild, *Facing Up to the American Dream: Race, Class, and the Soul of the Nation*, Princeton University Press, Princeton 1995; L. Fraga, *op. cit.*, s. 28.
- ³ Fraga, Louis R. *Latino Lives in America: Making It Home*. (Philadelphia: Temple University Press, 2010), s. 8.
- ⁴ [przyp. autora] - oznacza *American Dream* w mowie Latynoamerykanów posługujących się *spanglish*, tj. mową będącą połączeniem języka angielskiego i hiszpańskiego. Prawidłowa nazwa w języku hiszpańskim – *sueño estadounidense*.
- ⁵ National League of Cities, (2004), *The American Dream in 2004: A Survey of the American People*, http://www.nlc.org/resources_for_cities/publications/1637.aspx (21/04/2010).
- ⁶ L. Fraga, *op. cit.*, s. 30.
- ⁷ *Inter-University Consortium for Political and Social Research*. [http://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/ICPSR/studies/20862/detail#scope-of-study\(21/06/2011\)](http://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/ICPSR/studies/20862/detail#scope-of-study(21/06/2011)).
- ⁸ *The American Dream in 2004: A Survey of the American People*, National League of Cities, http://www.nlc.org/resources_for_cities/publications/1637.aspx (21/04/2010), s. 8.
- ⁹ L. Fraga, *op. cit.*, ss. 30-31.
- ¹⁰ *Ibidem.*, s. 11.
- ¹¹ *Ibidem.*, s. 12.
- ¹² *Ibidem.*, s. 15.
- ¹³ *Ibidem.*, s. 21.
- ¹⁴ *Ibidem.*, s. 22.
- ¹⁵ L. Fraga, *op. cit.*, s. 31.
- ¹⁶ *Ibidem.*, s. 33.
- ¹⁷ U.S. Bureau of the Census, *We the American Hispanics 1993*, <http://www.census.gov/apsd/wepeople/we-2r.pdf> (10/04/2011), s. 4.
- ¹⁸ U.S. Bureau of the Census, *Overview of Race and Hispanic Origin 2010*, <http://www.census.gov/prod/cen-2010/briefs/c2010br-02.pdf> (10/04/2011), s. 4.
- ¹⁹ L. Fraga, *op. cit.*, s. 10.
- ²⁰ U.S. Bureau of the Census, *Overview of Race and Hispanic Origin 2010* <http://www.census.gov/prod/cen-2010/briefs/c2010br-02.pdf>.
- ²¹ L. Fraga, *op. cit.*, s. 4.
- ²² *Latino National Survey 2006*, http://depts.washington.edu/uwiser/documents/LNS_toplines_FIP_Dec6.pdf (12/04/2011), ss. 9-10.
- ²³ *Immigration Reform and Control Act – IRCA* [przyp. autora].
- ²⁴ L. Bergad, *Hispanics in the United States: A Demographic, Social, and Economic History, 1980-2005*, Cambridge University Press, New York 2010, ss. 113-115.
- ²⁵ *Ibidem.*, ss. 64-66.
- ²⁶ L. Bergad, *op. cit.*, ss. 76-77.
- ²⁷ L. Fraga, *op. cit.*, s. 6.
- ²⁸ *Inter-University Consortium for Political and Social Research, op. cit.*
- ²⁹ L. Fraga, *op. cit.*, ss. 21-22.
- ³⁰ *Ibidem.*, ss. 14-15.
- ³¹ *Ibidem.*, ss. 16-17.
- ³² *Ibidem.*, s. 18.
- ³³ *Ibidem.*, s. 33.
- ³⁴ *Ibidem.*, s. 38.
- ³⁵ S. Brown, F. Bean, „Assimilation Models, Old and New: Explaining a Long-Term Process”. *Migration Information Source*, Migration Policy Institute, Washington DC 2006; L. Fraga, *op. cit.*, s. 40.
- ³⁶ R. Alba, V. Nee, *Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration*, Harvard University Press, Cambridge 2003, s. 2.
- ³⁷ M. Gibson, *Accommodation Without Assimilation: Sikh Immigrants in an American High School*, Cornell University Press, New York 1988; L. Fraga, *op. cit.*, s. 41.

- ³⁸ R. Suro, „A Developing Identity: Hispanics in the United States”, *Carnegie Reporter* 3(4) ss. 1-5; L. Fraga, *op. cit.*, s. 44.
- ³⁹ M. Gordon, *Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins*. Oxford University Press, New York 1964, s. 67.
- ⁴⁰ S. Brown, F. Bean, *op. cit.*; L. Fraga, *op. cit.*, s. 46.
- ⁴¹ L. Fraga, *op. cit.*, s. 11.
- ⁴² *Ibidem*, s. 8.
- ⁴³ L. Chavez, *The Latino Threat: Constructing Immigrants, Citizens, and the Nation*, Stanford University Press, Stanford, California 2008, s. 179.
- ⁴⁴ *Ibidem*, s. 13.
- ⁴⁵ *Ibidem*, s. 14.
- ⁴⁶ *Ibidem*, s. 9.
- ⁴⁷ A. Davila, *Latino Spin: Public Image and the Whitewashing of Race*, New York University Press, New York 2008 s. 46.
- ⁴⁸ *Ibidem*, s. 9.
- ⁴⁹ S. Sassler, „School Participation among Immigrant Youths: the Case of Segmented Assimilation in the Early 20th Century”, *Sociology of Education* 29/2006, ss. 1-24.
- Bibliografia:**
- Alba, Richard; Nee, Victor** (2003). *Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration*, Harvard University Press, Cambridge.
- Bergad, Larid**, (2010), *Hispanics in the United States: A Demographic, Social, and Economic History, 1980-2005*, Cambridge University Press, New York.
- Brown, Susan; Bean, Frank**, (2006), „Assimilation Models, Old and New: Explaining a Long-Term Process”. *Migration Information Source*, Migration Policy Institute, Washington DC.
- Chavez, Leo**, (2008), *The Latino Threat: Constructing Immigrants, Citizens, and the Nation*, Stanford University Press, Stanford, California.
- Cullen, Jim**, (2010), *The American Dream: A Short History of an Idea That Shaped a Nation*, Oxford University Press, New York.
- Davila, Arlene**, (2008), *Latino Spin: Public Image and the Whitewashing of Race*, New York University Press, New York.
- Fraga, Louis**, (2010), *Latino Lives in America: Making It Home*, Temple University Press, Philadelphia.
- Gibson, Margaret**, (1988), *Accommodation without Assimilation: Sikh Immigrants in an American High School*, Cornell University Press, New York.
- Gordon, Milton**, (1964), *Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins*, Oxford University Press, New York.
- Hochschild, Jennifer**, (1995), *Facing Up to the American Dream: Race, Class, and the Soul of the Nation*, Princeton University Press, Princeton.
- Latino National Survey 2006**, http://depts.washington.edu/uwiser/documents/LNS_toplines_FIP_Dec6.pdf (12/04/2011).
- National League of Cities**, (2004), *The American Dream in 2004: A Survey of the American People*, http://www.nlc.org/resources_for_cities/publications/1637.aspx (21/04/2010).
- Sassler, Sharon**, (2006), „School Participation Among Immigrant Youths: the Case of Segmented Assimilation in the Early 20th Century”. *British Journal of Sociology of Education* 29.
- Suro, Roberto**, (2006), „A Developing Identity: Hispanics in the United States”, *Carnegie Reporter* 3 (4), ss. 1-5.
- U.S. Bureau of the Census**, *Overview of Race and Hispanic Origin 2010*, <http://www.census.gov/prod/cen-2010/briefs/c2010br-02.pdf> (10/04/2011).
- U.S. Bureau of the Census**, *We the American Hispanics 1993*, <http://www.census.gov/apsd/wepeople/we-2r.pdf> (10/04/2011).